

Vanhusneuvoston kannanotto koskien Mänttä-Vilppulan vuodeosaston lakkauttamissuunnitelmaan

23.8.2023

Vanhusneuvosto esitti kielteisen kannanoton koskien palveluverkon muutoksia. Vanhusneuvoston jäsen Tauno Mäkelä esitti kirjallisen vastineen (liite 1).

Vanhusneuvosto keskusteli asiasta ja antaa kannanoton, ettei vuodeosastoa Mänttästä saa lopettaa. Vuodeosaston lopettamisella on vakavia vaikutuksia Mänttä-Vilppulan asukkaiden hyvinvointiin iästä riippumatta.

Sote-palveluiden yhdenvertainen saavutettavuus määritellään Sanastokeskuksen Termipankissa seuraavasti: ”tila, jossa eri väestöryhmien yhdenvertainen pääsy sosiaali- ja terveyspalveluihin on turvattu ja eri väestöryhmät pystyvät hyödyntämään palveluja yhdenvertaisesti”. Lain ja erinäisten tutkimusten pohjalta saavutettavuuden ominaisuuksiksi asetetaan fyysinen, taloudellinen, tiedollinen, sosiaalinen, rakenteellinen, ajallinen ja taidollinen saavutettavuus.

Palveluiden vaikuttavuuden voi olettaa olevan parempi, jos asiakas pääsee helpommin ja nopeammin palveluiden piiriin eli palvelut ovat helposti saavutettavissa. Toisin päin katsottuna vaikuttavuus voi olla heikko, jos asiakkaan on vaikea saada tarvitsemansa palvelut. Tällöin saavutettavuus ei ole riittävän hyvällä tasolla.

Ikääntyneillä asukkailla voimavarat ja elämäntilanteet voivat olla jo lähtökohtaisesti heikkoja, ylimääräiset vaatimukset (matka-aika, vieras ympäristö) saattavat vähentää tai pahimmillaan estää palveluiden käytön toimien näin palveluiden saavutettavuutta heikentävänä tekijänä. Samalla ne voivat heikentää myös lapsen oikeuksien toteutumista, jos palveluiden saaminen on riippuvainen vanhemman jaksamisesta ja kyvykkyydestä hakea palveluita.

Mänttä-Vilppulan vuodeosaston etuina on hyvä paikallisten elinolojen ja ympäristön tuntemus ja sitä kautta mahdollisuus potilaan elämäntilanteen huomioimiseen. Paikallisesti järjestetty hoito voi myös paremmin turvata potilaan hoitosuhteen jatkuvuuden.

Pitkät matkat heikentävät paitsi vuodeosastohoidon myös päivystyspalvelujen saavutettavuutta. Kroonisten sairauksien pitkäaikaishoito ja useita käyntejä vaativat hoidot tulisi yleensä järjestää riittävän lähellä potilasta. Merkityksellinen asia on myös palvelun liittyminen potilaan jatkohoitoympäristöön. Potilashotellien tarve tulee ottaa huomioon jatkossa? Inhimillinen kärsimys on huomioitava sekä potilaan että omaisen kohdalla: onko mahdollisuutta vierailuun vuodeosastolla, jos matka-aika on pitkä tai vaativa (usean julkisen liikennevälineen käyttö).

Aika- ja matkakustannukset yhdessä voivat aiheuttaa enemmän kustannuksia kuin itse hoito. Matkakustannusten lisääntyminen lisää potilaan maksuosuutta terveyspalveluiden kokonaiskustannuksista nykyisen korvausjärjestelmän vallitessa. Erityisesti avohoidon ja diagnostisten tutkimusten keskittäminen aiheuttaa matka- ja menetetyt työajan kuluja. Mikäli keskittäminen hidastaa hoitoon pääsyä, merkittäväksi kustannustekijäksi nousee menetetty aika. Matkat pitenevät, asiakkaan aikaa kuluu enemmän, asiakas kokee uhkaa persoonattomasta palvelusta sekä ympäristö on vieras ja voi pelottaa.

- Potilasturvallisuus tarkoittaa sitä, että saat potilaana oikeanlaista hoitoa oikeaan aikaan ja hoidosta aiheutuu sinulle mahdollisimman vähän haittaa. Haittoja voivat olla esimerkiksi väärä tai viivästynyt diagnoosi, lääkitysvirheet tai hoidon aikana saadut infektiot.

- Yhdenvertaisuus toteutuu, kun ketään ei aseteta eri asemaan iän, terveydentilan, vammaisuuden, asuinpaikan, kielen, seksuaalisen suuntautumisen, sukupuolen, uskonnon, etnisen taustan tai muun vastaavan seikan perusteella.

Mänttä-Vilppulassa on huomioitava palvelujen suunnittelussa myös julkisen liikenteen käyttömahdollisuus. Tällä hetkellä julkisen liikenteen tarjonta on huono!

Väestö ikääntyy reuna-alueilla, joten terveyspalvelujen saatavuus on erittäin tärkeää ja luo turvaa sekä hyvinvointia. Kaikkia palveluja ei voi siirtää etätoiminnoiksi, etenkin iäkkäiden ja toimintakyvyttään rajoittuneiden asiakkaiden kohdalla. Potilaan toipumiseen ja kotona pärjäämiseen, kotiuttamiseen vaikuttavat suuresti omaisen antama apu, turva ja tuki sekä läsnäolo.

Mänttä-Vilppulassa toimii myös hyvä hoitoalan koulutus, josta lähihoitajaopiskelijat siirtyvät työharjoitteluun. Mäntän vuodeosastolla he saavat monipuolisen työharjoittelukokemuksen lähellä oppilaitosta. Ohjaako tämä muutos siihen, että opiskelupaikat Mänttä-Vilppulassa vähenevät? Opiskelijoille ei ole jatkossa tarjolla monipuolista työharjoittelumahdollisuutta. Opiskelijat myös turvaavat seudun hoitohenkilökunnan saatavuutta. Hoitoalalla on jatkuva pula työntekijöistä, jos vuodeosaston osaava henkilökunta joutuu muuttamaan, siirtymään toiselle paikkakunnalle, vaikutus laajenee koskemaan koko perhettä. Osalle hoitajista voi ainoa mahdollisuus olla esimerkiksi alanvaihto, jos muuttaminen ei ole mahdollista. Työmatka on pitkä ja aiheuttaa sekä matkakuluja että päästöjä, tien kunto on haastava.

Uudisrakentaminen lisääntyy, koska jääneiden osastojen vuodepaikat täyttyvät jo yhden vuodeosastopaikkojen siirrolla. Entä, kun vuodeosastoja siirretään useampia. Mäntän vuodeosasto ei ole ollut vajaakäytöllä vaan paikat ovat olleet täynnä.

Pirhan strategisessa ohjelmassa mainitaan: ”tärkeintä ihminen”, ”yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut” sekä ”hyvinvoivat työntekijät”, myös näihin sisältyy kaikki edellä mainittu.

Myös se uhka vallitsee, jos vuodeosasto lähtee, lähtevät myös vastaanottopalvelut. Mikä on mielenterveys- ja päihdepalveluiden tilanne jatkossa tai neuvolapalveluiden?

Vanhusneuvosto esittää vakavan huolensa Mänttä-Vilppulan asukkaiden puolesta.

25.8.2023

Risto Pihlajamäki, varapuheenjohtaja